

HORMOONTEKSTEN EN HEIPAALMOMENTEN

Golden Earring in 50 songs 1965-2015 van Maarten Steenmeijer

Van Carré tot de AB staat Golden Earring als oudste platen makende rockband van de Lage Landen nog altijd voor uitverkochte zalen, jong van hart en druipend van speelplezier. Internationaal braken ze door met 'Radar Love' (Kooymans/Hay, 1973), thuis alweer de derde nummer-één-hit van zeventien toptiennoteringen. In de kerntop staan ook 'Twilight Zone' (Kooymans, 1982) en 'When the Lady Smiles' (Kooymans/Hay, 1984). In de videoclip van dat laatste nummer verbeeldde filmmaker Dick Maas de machomentaliteit die pas in 2017 met #metoo zou worden doorgeprikt. In 2008 schrapte Hillary Clinton 'When the Lady Smiles' als haar campagnenummer toen iemand haar vertelde waar het vanwege die videoclip mee geassocieerd werd. 'Radar Love' is van vóór het MTV-tijdperk. De hunkerende stem van Barry Hay en de jagende begeleiding van George Kooymans (gitaar), Rinus Gerritsen (basgitaar) en Cesar Zuiderwijk (drums) laten alle ruimte voor eigen verbeelding. Niet voor niets is het gecoverd van James Last tot hardrockgroep Def Leppard.

'Radar Love' is het enige nummer waarvan Maarten Steenmeijer (1954) vindt dat het een *touch of genius* heeft. Naar eigen smaak en inzicht koos hij voor het boek *Golden Earring in 50 songs* de beste van de rest tussen 'Please Go' (1965) en 'Come on Home' (2015). De hoogleraar Spaanse taal- en letterkunde aan de Radbouduniversiteit Nijmegen maakte naam als schrijver, literair vertaler en dichter, voordat hij bekend werd als Golden Earring-aficionado. Binnen de grenzen van genre en nationaliteit is de band in kwestie zelfs zijn grote liefde. Na het roadbook *Rock die niet roest* (Wereldbibliotheek, 2004) is dit zijn tweede monografie over de groep. De ondertitel *Biografie van een band* verraadt de ambitie.

Elke song krijgt in chronologische volgorde een eigen hoofdstukje. Elke song geeft aanleiding iets te zeggen over de ontwikkeling van de songschrijvers en de plaats van de groep in de muziekindustrie en de media van dat moment. Ian MacDonald zette de standaard van die benadering met

Golden Earring-zanger Barry Hay

Revolution in the Head. The Beatles' Records and the Sixties (1994). De vorm leidt bij Steenmeijer tot een verzameling minicolleges die vaak meer over andere dingen gaan dan de liedjes zelf. De grote afwezigheid in het gouden rijtje is de eerste nummer-één-hit, 'Dong-dong-di-ki-di-gi-dong' (1968). Een dergelijke mijlpaal is altijd een *defining moment*, maar Steenmeijer schaamt zich plaatsvervangend voor deze bubblegumpastiche. Het nummer was geschreven voor een bevriende zanger, maar het had te veel hitpotentie om het weg te geven. De lezer wordt gewaarschuwd voor deze vergissing in een verder consistent kwaliteitsoeuvre. Dat doet me denken aan *Acht dagen in de week: brieven aan pophelden* (Wereldbibliotheek, 2000). Daarin confronteert Steenmeijer zijn pophelden, onder wie Golden Earring, op droogkomische wijze met hun fouten en gebreken, niet alleen in de muziek maar ook in hun keuzes als artiest en als mens.

De schrijver staat dicht genoeg bij de band om de hoogte- en dieptepunten naar waarheid te beschrijven. Bassist Rinus Gerritsen heeft hem bijgepraat over hiaten in wikiweetjes en correcties van nepkennis. Een enkele keer balanceert Steenmeijer op het randje van pathos: "Moegestreden waren ze, teleurgesteld, uitgekeken op wat ze hadden met elkaar en wat ze deden met elkaar", over de crisis van rond 1980. Des te blijer klinkt hij als de

ultieme ambitie van manager Fred Haayen en platenbaas Willem van Kooten voor de tweede keer werkelijkheid wordt. Na 'Radar Love' was de belangstelling in de VS snel afgenomen, maar 'Twilight Zone' piekte in 1983 op tien in de *Billboard Hot 100*. MTV was nog vrij nieuw als promotiekanaal. Wie investeerde in videoclip, had een voor-sprong bij het darten naar hitparadeplaatsen. De dure clip bij de opvolger 'When the Lady Smiles' werkte echter averechts. De Nederlandse popjournalisten beschouwden de kritiek in de VS destijds als teken van preutsheid en gebrek aan gevoel voor humor én voor kunst.

Golden Earring heeft altijd in het Engels gezongen – een uitzondering is de hookline in 'Kill Me (Ce soir)' uit 1975: "*Ce soir, Ce soir / Assassination d'un rock 'n' roll star.*" De teksten zijn belangrijk voor Steenmeijer, maar aan vertalingen waagt hij zich niet. Het Earring-universum bestaat grotendeels uit hormoonteksten die volgens hem de essentie zijn van rock-'n-roll. Vertalen is verliezen. En soms gaat het er wel erg puberaal aan toe. Dan vergoelijkt hij bijvoorbeeld met "Ze waren weer lekker bezig, de Earring" (bij 'Albino Moon', 2003). 'Angel' (1994) inspireert hem tot de slotzin: "Die engel boft maar met zo'n liedje." Daar staat tegenover dat hij veel oog heeft voor de literaire kwaliteiten van de songteksten. Tekstschrijver Hay groeide tweetalig op, en dat is te merken aan zijn grote woordenschat en de brilte waarmee hij gedachten en beelden choreografeert tot swingende zinnen, zoals in 'Radar Love': "*I've been driving all night, my hand's wet on the wheel / There's a voice in my head that drives my beel.*"

Steenmeijer is als romanist een kenner van het literaire braggadocio-thema, stoere snoeverij omwille van het effect. Bij de Earring is dat een rode draad, een theateraal middel. Op de planken is Barry Hay de vleesgeworden Don Juan die zichzelf onweerstaanbaar acht, altijd het initiatief neemt en overal mee wegkomt. De andere Earring-zanger, George Kooymans, is meer een Sanchopanza. Hij is de goudeerlijke lotszanger die

zijn gitaar kan laten protesteren en berusten in één en dezelfde melodielijn. Zijn stem klinkt zoekend, vragend. Het verschil tussen Hay en Kooymans is groot, maar ze komen beiden tot hun recht. Voor Steenmeijer is het verhaal van de Earring een jongensboek, maar net zo goed een masterclass in respect en ruimte voor elkaars ideeën en uitstapjes met derden. Zo zingt Kooymans momenteel bij De Vreemde Kostgangers in het Nederlands, samen met Henny Vriente en Boudewijn de Groot.

De minutieuze verantwoording en ideale opzoekbaarheid geven *Golden Earring in 50 songs* de uitstraling van een studie, maar het is toch vooral een unieke verzameling persoonlijk gemotiveerde bespiegelingen. Aan de songs die geen singles of hits zijn geweest was nog echt eer te behalen, en dat doet Steenmeijer dan ook. Minder geslaagd vind ik de hoge dosering standaarduitdrukkingen ("over elkaar heen buitelen", "doodgeboren kindje", "van wanten weten") als quasi-literaire vervangingen van puur informatief taalgebruik, doorschietend naar contaminaties als "topzware bevallingen", "geen kruid tegen opgewassen" en "de lat torenhoog leggen". Ook het popscribentenjargon ("bescheiden hitnotering", "virtuoos toetsenwerk", "gedegen ritmetandem") is dik gezaaid. Te veel verschillende stemmen klinken hier door elkaar, en dat gaat ten koste van de authentieke eigen toon die je mag verwachten bij een schrijver van Steenmeijers kaliber.

In ieder geval heb ik wel een nieuw woord geleerd: *heipaalmoment*. Dat is de op het gehoor miniem vertraagde en daardoor des te effectievere klap van bas en drums op een cruciale plek, zoals tussen *the* en *lady* in 'When the Lady Smiles'.

LUTGARD MUTSAERS

www.golden-earring.nl

MAARTEN STEENMEIJER, *Golden Earring in 50 songs, Biografie van een band*, Nieuw Amsterdam, 2017, 239 p.